

## OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

mgr. Macieja Lange

„Sposób kształtowania sonorystyki w utworach na multiperkusję solo na przykładzie kompozycji Mariana Borkowskiego, Alicji Gronau i Pawła Kwapińskiego”

Dane osobowe recenzenta:

Dr hab. Jorge Luis Valcarcel Gregorio

Akademia Sztuki w Szczecinie

Dziedzina: Sztuki muzyczne

Dyscyplina artystyczna: Instrumentalistyka

Zleceniodawca opinii:

Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Gdańsku

Uchwałą nr 52/2018-2019 Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Gdańsku z dnia 25.02.2019 r. działając na podstawie Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, test jednolity (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) powierzyła mojej osobie obowiązek recenzenta w przewodzie doktorskim Pana mgr. Macieja Lange, o czym zostałem poinformowany pismem od dziekana Wydziału Instrumentalnego AM w Gdańsku Pani prof. dr hab. Elżbiety Rosińskiej.

Podstawowe dane doktoranta:

Pan Maciej Lange ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w klasie perkusji adiunkta Mirosława Adrjanczyka. Ma duże doświadczenie jako symfonik i kameralista. Występował również jako solista. Jest nauczycielem akademickim w Akademii Muzycznej w Gdańsku i może się pochwalić kilkoma sukcesami swoich studentów na międzynarodowych konkursach perkusyjnych. Jest także muzykiem orkiestry kameralnej Sinfonietta Pomerania, z którą dokonał kilku nagrań płytowych.

Praca doktorska mgr. Macieja Lange, której promotorem jest prof. zw. dr hab. Jacek Wota z Akademii Muzycznej we Wrocławiu obejmuje część opisową oraz płytę CD. Część opisowa składa się z trzech rozdziałów i aneksu:

I Rozdział: Pojęcia merytoryczne

II Rozdział: Analiza nagranych dzieł

II Rozdział: Analiza nagranych dzieł z perspektywy wykonawcy

Aneks:

Załącznik nr 1: Biografia kompozytorów

Załącznik nr 2: Katalog utworów

Załącznik nr 3: Opis utworów

Załącznik nr 4: Materiały nutowe

Na płycie CD nagrane są następujące utwory:

Marek Borkowski- *Spectra*

Alicja Gronau - *Scena*

Paweł Kwapiński - *Po drugiej stronie lustra*

Na płycie DVD znajduje się nagranie video utworu *Scena* Alicji Gronau

W pierwszym rozdziale mgr Maciej Lange przedstawia i omawia pojęcia merytoryczne zastosowane w pracy. Są to:

- 1.Sonorystyka
- 2.Rozwój i znaczenie perkusji
- 3.Multiperkusja
- 4.Zestawy perkusyjne
- 5.Notacja perkusyjna

O ile za pojęcia merytoryczne można uznać sonorystykę, multiperkusję, zestawy perkusyjne i notację perkusyjną, mam wątpliwości czy za nie można przyjąć punkt drugi, rozwój i znaczenie perkusji.

W drugim rozdziale, autor analizuje nagrane dzieła w następujących punktach:

1. Technologia brzmienia
  - 1.1. Dobór instrumentów
  - 1.2. Artykulacja
  - 1.3. Dynamika
2. Racjonalizacja czasu
3. Struktury horyzontalne i wertykalne
4. Transformacja brzmienia
5. Problematyka formy

W rozdziale trzecim analizuje nagrane dzieła z perspektywy wykonawcy w punktach:

1. Instrumentarium
2. Aspekty techniczne
3. Aspekty artystyczne
4. Środki wyrazowe pozamuzyczne

Po trzech rozdziałach doktorant przedstawia swoje podsumowanie, a w nim czytamy między innymi, że świadomie wybrał utwór *Scena* Alicji Gronau w celu pokazania, że w dzisiejszych czasach każdy muzyk powinien umieć posługiwać się „pełną gamą środków technicznych niezbędnych do wykonania dzieła a także musi być przygotowany na wyzwania wykraczające poza sferę operowania instrumentarium perkusyjnym w podstawowy sposób”. Podkreślił również jak sama analiza dzieł i ich nagrania pozwoliły mu opisać i zrozumieć temat sonorystyki od strony praktycznej.

W dalszej części pracy zamieszcza aneks z załącznikami.

W załączniku nr 1, autor prezentuje biografie kompozytorów: Mariana Borkowskiego, Alicji Gronau i Pawła Kwapińskiego. W tym miejscu wystąpił błąd numeracji.

W załączniku nr 2 przedstawia katalog wybranych polskich utworów na multiperkusję solo wzbogaconych o instrumentarium każdego z nich.

Z kolei w załączniku nr 3 dołącza opisy dzieł znajdujących się na płycie, dokonane przez samych kompozytorów za wyjątkiem utworu *Spectra*, opisanego przez dr Mirosława Adrjanczyka.

## ANALIZA DZIEŁA

Płyta stanowiąca część pracy doktorskiej zawiera 3 utwory na perkusję solo. Nagranie zrealizowano 12.01.2018 r. w studio nagraniowym Marcina Kowalczyka w Gdańsku.

Uważam, że ze względu na to, iż w kompozycjach wykorzystano instrumenty o bardzo zróżnicowanych skalach dynamicznych, płytę trzeba słuchać na dobrym sprzęcie lub z dobrymi słuchawkami. Wtedy dopiero będziemy w stanie usłyszeć wszystkie pianissima pojawiające się w utworach.

Pierwszy utwór na płycie CD nosi tytuł *Spectra* i był skomponowany w 1980 r., z dedykacją dla Marty Ptaszyńskiej, która dokonała prawykonania 16 kwietnia 1984 r. w Indianie na Uniwersytecie w Bloomington.

Wykonanie p. Macieja Lange jest przekonujące. Udało mu się wydobyć z instrumentarium, które miał do dyspozycji piękne brzmienie. Mam tylko zastrzeżenia do brzmienia kotłów. Nie wiem, czy to było specjalne zamierzenie wykonawcy, ale nie znalazłem w nutach żadnych uwag kompozytora dotyczących tłumienia ich dźwięków. Być może efekt suchego, ostrego dźwięku dodaje dramatyzmu całej narracji początkowej i końcowej tego utworu.

Interesujący jest sposób przestrzegania przez p. Macieja Lange zapisu kompozytora w kwestii czasu poszczególnych motywów muzycznych a szczególnie tych miejsc, gdzie z całą premedytacją zastosowane są długie sekundy pozwalające pobrzmiewać gongom czy dzwonom rurowym. Daje to bardzo ładny efekt i stanowi ważne chwile w słuchaniu całego utworu.

Chciałbym dodać kilka słów na temat kadencji tego dzieła. Kompozytor dał pełną wolność wykonawcy w wybieraniu poszczególnych motywów - fragmentów i p. Maciej Lange znakomicie to wykorzystał, dając słuchaczom spójną kadencję, bardzo logicznie i muzykalnie wykonaną. Utwór trudny, wymagający od perkusisty dużego doświadczenia i precyzji.

Następnym, drugim utworem na płycie CD jest *Scena* na perkusistę solo Alicji Gronau z roku 1987. Jest to dzieło wykorzystujące połączenia muzyki, światła i elementy teatru. Kompozytorka precyzyjnie opisuje sposób używania tych elementów i sposób grania na *conga*, która w tym utworze ma wiodącą rolę. Oprócz niej występują jeszcze: metal *chimes*, *bamboo chimes*, *shell chimes*, *glass chimes*, gong japoński i *mark tree*, no i efekty głosowe w wykonaniu perkusisty.

Tutaj wykonawca dał popis swojego kunsztu artystycznego. Nie jest łatwo utrzymać uwagę słuchacza przez ponad 7 minut, kiedy przez długi czas gra się przeważnie na *conga*, wykonując różne efekty za pomocą głosu własnego - od śpiewu, po krzyki i szepty.

Jak już wspomniałem, utwór zawiera elementy teatralne i świetlne i w związku z tym, jego odbiór jest pełniejszy, jeśli ogląda się go na żywo lub na DVD. Niemniej jednak skrupulatne stosowanie przez doktoranta różnych technik gry, szczególnie na *conga* daje słuchaczom wiele wrażeń artystycznych. Śledząc partię perkusji twierdzam, że solista pozostał wierny zapisowi nutowemu dotyczącemu długości poszczególnych motywów, nie wykluczając ciszy!

Trzeci utwór to *Po drugiej stronie lustra* Pawła Kwapińskiego dający tytuł płycie CD.

Jest to dzieło w istocie odmiennie od pozostałych. Po pierwsze, kompozytor podzielił scenę na dwa zestawy instrumentów perkusyjnych. Wykonawca porusza się na przemian między tymi dwoma zestawami. Pierwszą i trzecią część wykonuje na pierwszym module, a drugą i czwartą część na drugim. Poza tym kompozytor używa bardziej tradycyjnych oznaczeń dotyczących metryki.

Paweł Lange wykonywał ten utwór bardzo dobrze, wykazując wręcz czasami wirtuozerię, np. w przebiegach trzydziestodwójkowych. Dokładność wymagana od kompozytora została tu zachowana.

Wykonawca eksponuje rytmikę i kontrasty dynamiczne utworu starannie i z dużą precyzją. Udało mu się w znaczącym stopniu zrealizować zamierzenia kompozytora dotyczące różnic między częściami. Przechodzenie między zestawami przypomina przemieszczanie się przez lustra, stąd nazwa utworu.

Warto podkreślić dokładność w respektowaniu zapisu nutowego, co w takich utworach, gdzie kompozytor praktycznie wszystko dokładnie określił (dynamika, artykulacja i metryka) jest niezwykle ważne.

Jestem zdania, że utwory *Spectra*, *Scena* i *Po drugiej stronie lustra* wybrane przez doktoranta Macieja Lange nadają się bardzo dobrze do prezentowania zagadnień wynikających z tytułu pracy doktorskiej.

Wszystkie trzy utwory znakomicie pasują do opisu sposobu kształtowania się sonorystyki w utworach na multiperkusję solo. Wykazywał to mgr Paweł Lange w części opisowej swojej pracy.

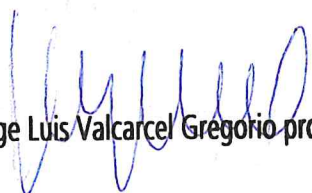
### **Wniosek końcowy**

Do dokumentacji, którą otrzymałem dołączono wykaz kursów, seminariów, warsztatów, lekcji itp., w których uczestniczył p. mgr Maciej Lange. Otrzymałem również udokumentowany przebieg dorobku artystycznego w koncertach orkiestrowych od 08.07.2007 r. do 06.08.2017 r., w koncertach kameralnych od 24.11.2004 r. do 02.08.2017 r. i koncertach solowych od 18.11.2010 r. do 30.04.2016 r., który można ocenić jako bogaty, w szczególności tych, w których brał udział jako muzyk orkiestrowy i kameralny. Otrzymałem też dokumentację dotyczącą udziału doktoranta w kursach mistrzowskich i dorobek jego studentów na konkursach perkusyjnych. Wszystko to pozwala twierdzić, że praca doktorska jest efektem własnego doświadczenia, własnych przemyśleń i przekonań.

Reasumując, uważam, że recenzowana przeze mnie praca doktorska mgr. Macieja Lange spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki.

dr hab. Jorge Luis Valcarcel Gregorio prof. AS

Szczecin, 25.04.2019 r.

  
dr hab. Jorge Luis Valcarcel Gregorio prof. AS